

DEDE MUSTAFA GÜVENÇ İLE SÖYLEŞİ

Doç.Dr. İbrahim Arslanoğlu

Ekim ayında Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi'nin düzenlediği "Hacı Bektaş Veli ve Etkileri Sempozyumu"nda kendisi ile Alevilik konusunda görüşme yapmak istediğimizi söyledik. Dede bu talebimizi kabul etti ve birlikte kararlaştırdığımız günde fakülte'deki odamda görüşme yapmak üzere buluştuk. Soruları sormaya başlayacağım sırada kendilerinin bilgisayar bildiğini, soruları yazılı olarak verirsek, bunların cevaplarını bilgisayardan çıkararak getirebileceğini söyledi. Biz de öyle yaptık. Sorularımızın cevaplarını 2 Aralık 1998 günü getirdiğinde anlaşılmayan noktaları bir de kendisiyle birlikte gözden geçirerek gerekli düzeltme ve ilaveleri yaptık.

Mustafa Güvenç, Çubuk Yöresi Alevi ocaklarından Seyyid Mehmet Abdal Ocağı dedelerindedir. 1944 yılında Çubuk İlçesi'ne bağlı Karaköy'de doğdu. Üç çocuk babası olan Güvenç Dede, bir kamu kuruluşundan işçi emeklisi olup Keçiören ilçesi Aktepe semtinde oturmaktadır, ilköğretim mezunu olmasına rağmen Mustafa Dede, kendisini yetiştirmiştir. Çubuk yöresi Alevi dedeleri içinde en kültürlülerinden birisi ve konusuna vakıf olduğuna inandığımız bir şahsiyettir.

Mustafa Güvenç Dede ile Alevilik, Alevi-Sünni farklılığı ve bu iki grup arasında sosyal bütünlüğün nasıl sağlanabileceği konularında bir görüşme yaptık.

Dede Mustafa Güvenç'in sorularımıza verdiği cevapların anlamlarını değiştirmeden sadece bazı ifadeleri düzeltmeye ve yazıyı imla kurallarına uygun hale getirmeye çalıştık. Bunun dışında yazılı metnin aslına sadık kalarak değiştirmeden olduğu gibi aktarıyoruz.

1. 1. 1. Hangi köylerin pirlüğünü(dedelik)yapıyorsunuz, piriniz ve mürşidiniz kimdir?

Aşağı Karaköy, Yukarı Karaköy, Çapar ve Bulgurcu köylerinin pirlüğünü yapmaktayım. Son iki köy Çankırı'nın Şabanözü ilçesine bağlıdır. Pirimiz Türabi Ocağı, Mürşidimiz ise Şah Kalender Ocağıdır.

2. Yolunuza ne ad veriyorsunuz veya kendinizi nasıl tanımlarsınız?

Alevi-Bektaşî (Nazenin Tarikatı), Muhammed Ali Yolu ve Erkanı.

3. 3. 3. Sizce Alevilik nedir?

Alevilik; Allah'a kul, Hz. Muhammed'e(S.A.V.) ümmet olan ve Hz. Ali'yi imam ve Ululemr olarak kabul eden, Hz. Muhammed ve Ehl-i Beytini seven İslam'dır. İslam'a karşı devrim olan ve ırkçı Arap kabilecilik anlayışına dayanan Emevi saltanatına ve İran Şovenizmine dayanan İslam anlayışlarına karşıyız. Alevilik, Kur'anı ve İslamı Peygamber gibi yorumlayan, İslam'ın özü ve gerçek yorumudur.

Ayrıca Alevilik; insanüstü ve bütün insanlığı kucaklayan, ırk, milliyet, renk, soy-sop ayrımı yapmayan, Emeviler gibi iyi bir Müslüman olmak için önce Arap olup sonra Müslüman olunur görüşünü şiddetle reddeden, Kur'andan sonra Peygamber ve Ehl-i beyt'in icihatlarına öncelik veren bir İslami yorumdur.

4. Alevilik, bir din mi, mezhep mi, tasavvuf anlayışı veya tarikat mıdır?

Alevilik; İslam dininin mezhepler üstü, ırklar üstü, bütün insanlık için gönderildiğine inanan bir din yorumudur. Aynı zamanda bir tasavvufi inançtır. Yani Kur'anın zahiri anlamının yanında, batını anlamda mana ve maksadını, hikmetini anlayarak ve kavrayarak şekilcilikten uzak, cahilane değil arifane öz, nesnel gerçeklere göre İslam'ın yorumu ve yaşama geçirilmesidir. Alevilik, İslam dininin bozulmamış şeklidir. Sonuç olarak Alevilik bir tasavvuf anlayışı ve tarikattir.

5. 5. 5. Köklerinize nereye dayanır?(Hz. Muhammed veya Orta Asya Türklerine mi?)

Alevi seyyidleri(Ali soyundan gelenler) Emevi ve Abbasi zulmünden ve baskısından kaçarak İran üzerinden Orta Asya'ya Türkmenistan ve Özbekistan'a göç etmişlerdir. Türk'ün özündeki madura ve zayıfa yardım etme, zalime karşı koyma, adalet, merhamet ve fütüvvet gibi yüksek seciye ve karakteri yüzünden bu seyyidlere büyük bir imanla sahip çıkmışlar. Bunlar Türklerle evlenerek karışıp kaynaşmışlardır. Türkler Müslümanlığı zorla değil kendi gönül rızaları ile kabul etmişlerdir. Peygamber soyu ile karışıp kaynaşan bu Türkler, daha sonra Anadolu gelmişlerdir. İşte bu yüzden biz Alevilerin soyu bir taraftan Hz. Muhammed'e diğer taraftan Orta Asya Türklerine dayanmaktadır. Nitekim ocağımızın kurucusu olan Seyyid Mehmed Abdal, Hz. Peygamber'in Ehl-i Beyti'nden Hz. Ali torunlarından 7. İmam Musa Kazım Hazretlerinin neslinden Seyyid Hasan Gazi Hazretlerinin oğlu olup,1224 tarihinde Caber Türk aşiretinin reisi ve İmamı olarak Anadolu'ya onların başında gelmiştir.

6. 6. 6. Ocağınızın adı nedir, dedeler kimlerdir?

Seyyit Mehmet Abdal Ocağıdır. Bu ocağın dedelerinden bazıları şunlardır: İsmail Güvenç, Hüseyin Güvenç, Cafer Güvenç, Mustafa Güvenç, Mehmet Güvenç.

7. İkrar nedir?

Sözlük anlamı ile ikrar; söz vermek, akit ve biat yapmaktır. Kur'anı Kerim'de Ali İmran Suresi 103, Fetih Suresi 10,18, Tahrim Suresi'nin 12. ayetleri hükmünce Allah ve Resulü'ne özden bağlılıktır.

Nazenin tarikatına yani Muhammed Ali yoluna göre ise, tarikata girişte pire verilen Allah ve Resulüne itaat, Ehl-i Beyte muhabbet, evliya buyruğuna riayet sözüdür.

İkrar vermek isteyen kişi, önce eşi ile Nazenin tarikatına girme ve pire ikrar verme hususunda iki gönlü birleyerek yani eşinden söz alarak, daha önce ikrar vermiş ve musahip kavline girmiş bir kişiyi kendisine rehber seçerek, pire(dedeye) müracaat eder. Bu kimseye bu andan itibaren talip(Hakk'a ulaşmayı talep eden) denir. Dede huzurunda uzun süren bir deneme ve törenden sonra, kendisine tövbe

telkin edilerek tarikatın 4 kapı ve 40 makamı ile ilgili bilgiler verilir. Bunlara uyacağına ve eline, diline ve beline sahip olacağına söz verir ve böylece kişi Alevi olur.

8. Niyaz nedir, pire yani dedeye yapılan niyazın aslı esası nedir?

Niyaz, yüce bir makamdan herhangi bir şeyi yakararak tam bir teslimiyetle ve ihlasla istemek ve dileğini arz ederek sunmaktır.

Niyazın aslı, şöyle açıklanabilir. Hz. Allah, Adem Sefiyullah'ı yarattı, alnına Muhammed Ali'nin Nübüvvet ve Velayet nurunu koydu ve Adem'e ruh üfledi. Bunun üzerine Adem aksırarak uykudan uyanır gibi uyandı. Bu sırada bir ses işitti. Adem bu sesi Allah-u Teala'ya sordu. Allah-u Teala buyurdu: "Ya Adem seni ve bütün kainatı hürmetine yarattığım benim Habibim Muhammed Mustafa ve O'nun vasisi muttakilerin imamı, benim veli kulum Ali'nin nurunu senin alnına koydum. Sen aksırınca o nurlar birbirine dokundu. İşittiğin ses odur." Adem, "Ya İlahi, çok sevdiğin Habibin ve dostun veli kulumu ben dahi çok sevdim. İzzet ve azametini hürmetine ve sevdiğilerinin hatırı için o nurları bana göster." Allah-u Teala, "Ya Adem sağ elinin şahadet parmağını kaldırıp tırnağına bak" buyurdu. Adem babamız bakınca, Hz. Muhammed ile Hz Ali, televizyon ekranındaki gibi göründüler. Bunun üzerine Adem babamız, "La ilahe İllallah, Muhammedün Resulüllah, Aliyyun Veliyullah" dedi. İçinden bir sevgi ve muhabbet hasıl olup aşkla iştiyakla o nurlara bakarken Cebrail, Ademin karşısında işaretle "Ya Adem, elini ağzına götürerek takbil et(öpme veya yüz sürme) ve "Hu" diye selam ver, dedi. Adem atamız da öyle yaptı, bu davranış, ümmetine sünnet oldu ve o parmağa şahadet parmağı denildi. Günümüzde Sünnilerin camilerde kamet okununca el başparmağını tırnağına takbil ederek gözlerine sürmeleri ve şahadet getirirken baş parmağı kaldırmaları oradan gelir.

Seyyide yani dedeye yapılan niyaz ise, Muhammed Ali soyundan geldiği için takbil niteliğindedir, ikrarı ve biatı yineleme anlamlarına gelir. Ayrıca üç türlü secde vardır. 1.Secde-i hamd, Allah'a mahsustur ve bu ibadet secdesidir. 2.Secde-i tahrim, Allah'ın emri ile meleklerin Adem'e yaptığı secdedir. 3.Secde-i tazim, kardeşlerinin Yusuf peygamber'e önce rüyasında sonra Mısır'a sultan olduğunda yaptıkları secde ve Gadirihum'da müminlerin Peygamberimiz ile Hz Ali'nin önünde eğilerek elini eteğini öpmeleri bu tip secdeye örnektir. Buna secde-i niyaz da denir. Birincinin dışındaki secdeler, tapınma ve ibadet secdesi değildir. Nitekim hacda Hacer'ül Esved'e(siyah taş) selam vermek farzdır ve haccın rüknündendir.

9. Nasip alma ne demektir?

Nasip alma; kişinin İkrarla bağlandığı pirin dergahında, Hak yolunda aşk-ı muhabbet ve tam bir teslimiyetle yapılan hizmetlerden sonra, erdiği manevi mertebeye takdiren, pirin verdiği manevi rütbe, görev ve hizmettir.

10. Süreğiniz kitaplara mı yoksa sözlü geleneklere mi dayanır?

Kitaplar ile sünnete, makalat-ı evliya buyruğu ile ledün aşklarının kelimalarına dayanır. Bunu biraz açarsak, Kur'an İsra 79, Müzemmil 20 ayetleri ile Hz. Ali'den nakledilen bir hadis'te peygamberimiz "Siz kadınlarınızı ve evlatlarınızı kitabın(Kur'anın) kavline cem eyleyip biraraya getirin Allah'ı anın hatta evlatlarınıza ve kadınlarınıza Kur'anı ve Ehl-i beyt'in sevgisini öğretin, buyurur.

11.Tevella ve Teberra nedir?

Tevella: Allah ve Resülünü, Peygamberin soyunu ve Ehl-i Beytini ve onların sevdiklerini sevmektir. (Ahzap 56, Şura 23 ayetleri hükmünce)

Teberra: Allah ve Resülü'nün düşmanlarını ve onların sevdiklerinin düşmanlarını gönülden sevmemek, onlara sevgi ve yardımda bulunmamaktır. Bu kötü fiilleri telin ile onaylamamaktır. Allah'ın lanetle andıklarını rahmetle anmamaktır.(Ahzap 57 ve Maide 32. Ayetleri mucibince)

12.Musahiplik nedir, bunun aslı nereye dayanır?

Allah rızası için ve ibadet niyetiyle müminlerin birbirlerini kardeş edinmeleridir. Kederi, elemi, mutluluğu paylaşmaları, Hak yolunda birbirlerini kılavuzlamalarını ve yardımlaşmalarını teşvik edip, kötülüklerden sakındırmalarıdır. Musahiplik kurumu, ayetlere, hadise ve evliya buyruğuna dayanır.

Hicretten 5 ay 27 gün sonra Hz. Muhammed ile Hz. Ali ve bazı nakil ve rivayetlere göre, ensar ve muhacirden 60-64-92 canın kardeş olmasına, bir başka rivayete göre ise, Gadirihum'daki biat olayına dayanır.

13.13.13. Alevilerle Bektaşiler arasında ne fark vardır?

İtikadi bakımdan hiçbir fark yoktur, ancak 1515 tarihinden sonra Alevi İslamın(Hz. Muhammed ve Ehl-i beytinin ictihadının) yasaklanmasından sonra sosyal hayatta bazı uygulamalarda farklar doğmuştur, bunlar arizidir. Alevilikte, Muhammed Ali neslinden gelen dedelere biat edilirken, Bektaşilikte bu bağın olmayışı nedeniyle babalık postuna seçimle oturulmaktadır. Bektaşilikte meydan ve sofras, sohbet ve muhabbet gönül bağı bulunurken, Alevilikte ikrar ve biat esastır. Yine Alevilikte 12 erkan ve 18 hizmet vardır. Aleviliğin tarihi yaklaşık 1420 yıldır. Her ikisinin de özü birdir: Allah, Kuran, Muhammed, Ehl-i beyt ve insan sevgisine dayanır.

14. Bazı Aleviler, “ namazımız kılınmıştır” diyorlar, siz ne dersiniz?

Namaz ameli ibadettir, hiç kimse kendi namazını kılmadan namazım kıldım diyemez. Ancak, burada ince bir hiciv ve tepki vardır. Allah Kuran'da “Sizi her türlü kötülüklerden alıkoymasını için namaz farz kıldım” buyurmuştur. Eğer bir kimsenin kıldığı namaz onu kötülüklerden alıkoymuyorsa bu, bedene verilen yorgunluktur. Bunu bilen gerçek mümin, namaz kılan bazı kişilerin kötülüklerden uzak durmadığını, kan döktüğünü görmekte, bu cemaata uymaktansa onlardan uzak durmayı yeğlediğini ince bir alay ve hicvederek belirtmek istemektedir. Oysa Aleviler de namaz kılar ve namaza iman ederler.

Caferi fıkhrına göre imanın farzı 5'tir: 1.Allah'ın birliğine inanmak. 2.Allah'ın mutlak adil olduğuna inanmak. 3.Hz. Muhammed ve onun getirdiklerini kabul etmektir. 4.Hz. Ali'nin Allah'ın velisi ve peygamberin vasisi, doğru yolda olanların imamı olduğuna inanmaktır. 5.Öldükten sonra dirileceğimize inanıp iman getirmektir.

İslamın farzı 10'dur:1.Namaz 2.Oruç 3.Hac 4.Zekat 5.Humus 6.Cihat 7.Tevella 8.Teberra 9.Emr-i bilmaruf 10. Nehy-i anilmünker Bunlara inanan Müslüman neden namaz kılmaz? Ancak Aleviler, Muhammed Ali'ye ve Ehl-i beytine muhabbeti olmayanların cemaatine uymak istemiyorlar. Aleviler de mutlaka namaz kılar, şeriatta

bildiğimiz namazı belki miktar ve şekil olarak farklı kılarlar. Ayrıca tarikatta pir veya seyyid huzurunda cemal-cemale(yüz yüze) kesin kes namaz kılarlar. Buna halka namazı denir.

Bu konuda Alevi önderlerinin sözlerinden iki örneği buraya alıyorum:
Yunus Emre bir dörtlüğünde namazla ilgili şunları söylemiştir.

Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil

Pir Sultan Abdal ise namaz ile ilgili aşağıdaki deyişleri söylemiştir:

Cemi günahların yere dökülür
Hak yoluna abdest aldığın zaman
Sağ yanıma iki melek dikilir
Sabah namazını kıldığım zaman

Gökten yere saf saf olur melekler
Meleklerle müştak olur felekler
Hak katında kabul olur dilekler
Öğlen namazın kıldığın zaman

Sofu olan daim beş vaktin kılar
Onun içi dışı nur ile dolar
Muhammed Ali'den şefa'at umar
İkinci namazın kıldığın zaman

Mümin olan daim selaser gezer
Kiramen katibin hayrını yazar
Kendi eli ile kendi cennetin düzer
Akşam namazını kıldığın zaman

Gökten yere kim indirdi Burağı
Hu deyince yakın eder ırağı
Dünyadan Ahirete yanar çerağı
Yatsı namazın kıldığın zaman

Pir Sultan Abdal'im, ey Hıdır İlyas
Gönlünde kalmasın gam ile garaz
Yedi Yasin bir Elham üç kere İhlas
Hak nasip eylesin öldüğüm zaman

15. Bazı Aleviler “Orucumuz tutulmuştur”, diyorlar siz ne dersiniz?

Oruç, vücudun tüm organları ile tutulmalıdır, yoksa sadece mideyi aç bırakmak oruç değildir. Orucun elbetteki farzı, vacibi, sünneti ve müstehap olanları vardır. Bunlar ramazan orucu, muharrem ayında tutulan oruç ve diğer mübarek aylarda ve

günlerde tutulan oruçlardır. Ayrıca adak, nezir vb. oruçlar vardır. Ayrıca bana göre oruç tutulmaz, oruçlu olunur.

Biz Aleviler de oruç tutarız. Hem farz olan Ramazan orucunu hem de bütün peygamberlerin ve bizim peygamberimizin sünneti olan Muharrem orucunu tutarız. Ayrıca muharrem ayında Kerbela Olayı nedeniyle Hz. Hüseyin'in yasını tutar ve Kerbela şehitlerinin ruhu için Kur'an okur, aşure pişirir, yemek veririz. Diğer oruçlar zaten kişiye özgüdür ve adak, nezir vb. oruçları dileyen tutar.

16. Hac nedir, Sizce kaç çeşit hac vardır ve taliplerinizden tahminen kaç kişi hacca gitmiştir?

Müslümanların ömründe bir kere Zil Hicce ayının ilk on gününde belli şartlarda Kabe'yi ziyaret etmelerine hac denir. Hac hem bedeni ve hem de mali ibadettir. Bunun farzı, vacibi ve sünneti vardır. Taliplerimizden Hacca giden vardır. İnşallah ben de niyetliyim, ilk fırsatta imkanım olduğunda gideceğim. Hacca giden taliplerimizden birkaçının isimleri şöyledir: Hüseyin Güvenç, Cemal Zor, Sadettin Zor, Nurettin Aydoğan, Miyase Aydoğan, Kazım Uygur, Seyfettin Uygur ve Ayşe Uygur, Mehmet Şahin, İbrahim Erkan ve eşi. Ancak haccın Sünni Müslümanlardaki kadar yaygın olduğunu söyleyemem, nedenlerini burada saymayacağım, yalnız bir nedenini söylemeden edemeyeceğim. Bazı kişiler, haccı bir ticaret metaı ve kaçakçılık aracı olarak kullanmaktadırlar. Bu sebeple Alevi Müslümanlar gönül haccı yapmayı tercih ederler. Bu konuda peygamberin hadisi açıktır. Nitekim Yunus Emre de bakınız ne diyor:

Yunus der ki ey hoca
İster bin kez var hacca
Hepsinden iyice
Bir gönüle girmektir

Mevlana Hazretleri de Mesnevisi'ndeki bir şiirinde, "Haccetmek, Azerin oğlu İbrahim'in yaptığı binayı görmek ve tavaf etmek değil, Allah'ın temel kabul ettiği gönülü tavaf etmek ve kazanmaktır." buyurmaktadır.

17. Alevilikte zekat var mıdır, eğer varsa zekat kimlere verilir?

Alevilikte hem zekat ve hem de humus vardır ve her ikisi de farzdır. Zekatı bakmakla yükümlü olmadığımız akrabalarımızın dışındaki akrabalarından başlayarak komşularımıza ve diğer Müslümanlara ve sonra bütün ihtiyaç sahibi insanlara öncelik sırasına göre veririz. Eğer ihtiyaç sahibi yoksa Türk Hava Kurumuna vermeyi tercih ederiz. Enfal Suresi'nin 41. ayeti gereği olan Humus ise aynı şekilde olup ancak bunun 1/5 ini yol hakkı yani Hakkullah veya tercüman olarak pirlere verilir. Pirlere(dedeler)zekat ve sadaka verilemez ve zaten verilse bile onlar da bunu almazlar, çünkü bu Kur'anın Şura 23, Yasin 21. ayetlerince yasaklanmıştır.

18. Alevilikte talip, rehber, pir, mürşit kimdir?

Talip:Tarikat yolunda bir mürşid-i kamile(dedeye) ikrar ile bağlanan ve o pirden marifetullah ve sırr-ı hakikat hakkında kendisinin eğitilmesini isteyen ve Allah'a ulaşmayı talep eden her candır.

Rehber: O talibe rehberlik eden ve onu pire götüren kamil kişidir.

Pir (dede): İkrar ile bağlanılan ve Peygamber soyundan gelen ve büyük hata ve günahlardan zahiren temiz bilinen züht ve takva sahibi kamil insandır. Kendisini her türlü kötülüklerden arındıran Ali evladı ve Hz. Muhammed soyundan gelen pak seyyid candır.

Mürşit: Piri, "El ele ve el Hakk'a bağlıdır" düsturu ile görüp gözeten ve müşkülleri halleden mürşid'i kamil bir başka seyyit dededir. Fetih suresi 10. ayet hükmünce ikrarla bağlanılan pirdir. Bir başka anlamda pirin piri.

18. Alevilikte düşkünlük nedir, kişinin düşkün olmasına kim karar verir, düşkünlükten nasıl kurtulunur? Bildiğiniz düşkün örnekleri var mı, bunları anlatır mısınız?

Alevi-Bektaşî ve Nazenin Tarikatı'nda 3 sünnet, 7 farz ve 12 erkan bulunmaktadır. Erkanda yani Muhammed Ali yolunda ister talip, ister pir ve isterse mürşit olsun hepsi yol ındinde (Allah'ın yanında)eşittir, cümlesi birdir ve cümlesi taliptir. Yani Hak yolunun, Allah'a ulaşma yolunun yolcusudur. Hepsi farzlara ve sünnetlere ve erkana uymak zorundadırlar. Hepsinin bağlı olduğu bir piri vardır. Yılda bir kez ayin-i cemde, görgü ceminde gözden gönülden ve erkandan geçerler. Kişi kendi gönül rızası ile(eğer varsa) meydanda kendi özrünü, kusur ve kabahatini kendisi ortaya koyup, rızalık ister. Kendisinden şikayetçi varsa meydana gelip hakkını talep eder. Rızalaşılmaz veya kişi kusurunu kabul etmezse aynı cem erenlerinin görüşünü alarak pir o talibe yukarıdaki maddelere göre ceza verir. Buna babdan(kapıdan) düşme veya düşkünlük denilir. Yani erenlerin gözünden gönlünden manen değer yitirme anlamına gelir.

Düşkünlükten kurtulma ise, cezanın sonunda üzerinde kul hakkı olan kişi ile helalleşmek ve aynı cem erenlerinin rızasını almak suretiyle olur. Burada hak iddia eden incinmiş kişinin dini, milliyeti, cinsiyeti, mezhebi, soyu-sopu, makamı, zengin veya fakir olması önemli değildir. Asıl olan kul hakkıdır ve o kişinin hakkını zayi edenden alması veya rızalaşılmasıdır.

Alevi inancında, düşkünlüğü açıklamak kişinin rencide edilmesine yol açabileceğinden pek doğru olmadığı gibi kişinin isteğine ters olarak açıklanması da caiz olmasa gerektir. Bir talip bir başka kişinin örneğin malını çalsa, malı iade edinceye veya küfürle incittiği kişiden özür dileyerek helalleşinceye kadar ceme

alınmaz. Kendisinden ayrıca suçuna göre Allah rızası için bir hizmet, cemevine bir katkı bir bedel veya ayin-i cemde kurban kesmesine karar verilebilir. Bu hükmü görgü ceminde pir(dede) cemaatin huzurunda açıklar.

Ben bu konuda örnek vermek yerine bizim köylerimiz ile Sünni köylerdeki suç işleme oranlarının bir kıyaslamasının yapılmasının yerinde olacağını düşünüyorum. Şöyle ki; köyümüz Çankırı'nın Orta ilçesinden 1936 yılında şimdiki Karaköy'e göç etmiştir. Taliplerimizin bir kısmı Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı Aşağı Karaköy'e, bir kısmı da Çubuk'a bağlı Yukarı Karaköy'e yerleşmiştir. Benim köyüm 300 hane kadardır. Köyümüz Sünni Müslümanlığa inanmış kardeş köy olarak Yuva, Karşıyaka(eski adı Güladar) Gümüş Yayla(eski adı Migre), İkipınar ve Sirkeli beldesi ile çevrilidir. Sirkeli hariç diğer üç köyün hane ve nüfusu yaklaşık bizim köy ile aynıdır. Devlet arşivlerini araştırdığımızda benim köyümde son 65 yılda, (Çubuk ilçesine geldiğimizden bugüne) adı vaka 7-8 arasındadır. Diğer köylere bakarsak olay sayısının bizimkinin 100 katı olduğunu görebiliriz. Hz. Peygamber bir hadisinde "Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim." buyurmaktadır. Alevi köyleri her türlü dini eğitimden yoksun bırakılmasına, ibadetleri yasaklanmasına ve Sünni Müslümanlarca horlanmalarına rağmen gerçek İslam acaba hangi köydedir? Ben burada o Sünni köyde yaşayan kardeşlerimi üzmem, elbetteki onların bir kusuru yoktur. Ancak onlara sunulan Kur'an dışı, Emevi İslam anlayışının bunda etkisi vardır.

19. Cemevi nedir, bu Sünnilerdeki cami karşılığı mıdır, yoksa her ikisinin fonksiyonları farklı mıdır?

Peygamberimiz dönemindeki, Ashab-ı Suffa'nın Anadolu'daki adı Cemevidir. İslam'da mescit Allah'a ibadet için secdegah anlamındadır. Anadolu'da son yüzyıllarda bu isim camiye (toplanan mekana) dönüştü. Buralarda siyasi saltanatı sağlama ve bunun devamını koruma, Allah'a ibadetin ve kulluğun önüne geçti. Buna karşılık Allah'a kulluğu ve Kur'andaki İslamı savunan Alevilerin inançlarına yasak getirildi. Ehl-i beyt ictihadını benimseyen Aleviler, inançlarının temel bilgilerini halka verebilmek için camiye alternatif olarak cemevini oluşturdular. Burada şeriat bilgisi ile tarikat ayinlerini birleştirip bu fonksiyonları cemevinde yerine getirdiler.

Ayrıca Alevilere baskıların yapılması ve bu İslam anlayışının dışlanması, halkın horlanması gibi sebepler cem törenlerinin dört dörtlük yapılmasını engelledi. Bu nedenle Aleviler, özdeki İslam inançlarını korumakla birlikte ibadetlerini aksattılar ve böylece Alevi-Sünni farklılığı ortaya çıktı.

20.20. 20. Dedelik görevine seçimle mi gelinir, yoksa aileden mi intikal eder?

Dedelik, babadan oğula geçer, ancak ehil ve liyakatli olmak esastır. Ehil olmayan kimse temsilen dede olur, posta oturur fakat irşad, hizmetler ve görevleri yapamaz. Bunlar ehil olan aynı ocaktan bir diğer seyyid dede tarafından yapılır. Bu da o dede için bir hizmetiçi eğitim niteliğini taşır.

21. Alevi inancında önemli yer tutan şeriat, tarikat, marifet, hakikat nedir?

Şeriat: Hz. Ademden son peygamber Hz. Muhammed'e kadar olgunlaşarak gelen İlahi kaynaklı İslam'ın getirdiği Tevhid, Adalet, Nübüvvet, İmamet ve Mead'a inanmak ve iman getirmektir. Bu inancın kendine yüklediği mükellefiyet ve sorumlulukları yerine getirmek veya getirme gayretinde olmaktır.

Tarikat: Şeriatta gaip olarak inanılan ve iman getirilen Allah'ı bilmek ve O'na ulaşmak için tutulan yoldur. Bir başka deyimle takvaya soyunmak ve nefis ile cihada başlamaktır.

Marifet: Her şeyin yaradılışının aslına varmak ve bu konuda bilgilere ulaşmak ve nefisini tanımaktır.

Hakikat: Ölmeden önce ölmek, aslına dönmek ve Hak ile Hak olmaktır.

Yunus Suresi'nin 57. ayetinde mealen:“**Ey insanlar muhakkak size Rabbiniz'den bir öğüt(şeriat) kalplerinizdeki hastalıklara bir şifa(tarikat), müminler için bir hidayet rehberi(marifet) ve rahmet(hakikat) gelmiştir**” buyrulmaktadır.

Evlîyanın büyüklerinden Fahrettin-i Razi Hazretleri şöyle buyurmuştur:“Allah kulundaki ahlak güzelliklerini 4 kapı ve 40 makamda tamamlamıştır. Her kapı birer okuldur ve bu okulların kuralları vardır. Her kural, kulu Allah'a yaklaştıran birer basamaktır. Bu okullarda edep öğretilir, marifet kazanılır ve irfan öğretilir. Bundan başka İnsanlar benlikten, nefsin arzu ve isteklerinden arınıp güzel ahlak ile sıfatlanıp kamil insan mertebesine ulaşırlar.

Seyyid Hünkar Hacı Bektaş Veli de “ Kul Allah'a 4 kapı ve 40 makamda yakın olur” buyurmuştur. O ayrıca “Şeriat anadan doğmaktır, tarikat ikrar vermektir, marifet nefsini bilmektir, hakikat ise Hakk'ı kendi özünde bulmaktır.” demiştir.

Allah'a iman eden nefsin(insanın) 4 aşaması vardır. Nefs-i ammare, nefs-i levvame, nefs-i mülhime ve nefs-i mutmaine. 4 kapı nefsin geçirdiği bu evrelerdeki bulunduğu mertebe ve aşamalardır. Şeriatta nefs-i ammare, kulun Allah'a aklen yakın olmasıdır. Tarikatta, nefs-i lavvame kulun Allah'a ilmen yakın olması, marifette nefs-i mülhime kulun Allah'a ayn-el yakın olmasıdır. Hakikatte nefs-i mütmaine, kulun Allah'a hakkel yakın olmasıdır.

Yine bu 4 kapıda kulun Allah'a yakınlığını belirleyen manevi mertebe olarak her kapıda 10 makam bulunmaktadır. Bu 4 kapıda 40 makam tamamlanır. 4 kapı 40 makam özdeyişi bu makamların toplamını ve seyr-i sülükünü anlatır.

22. Kur'an okumasını bilir misiniz ve Kur'anın değiştiğine inanır mısınız?

Kur'an okumasını 12 yaşından beri bilirim, bunu kendi ocağımızdan öğrendim.

Kur'anın değiştiğine inanmıyoruz, eldeki Kur'an gerçek ve Allah'ın kelimidir. Ancak Kur'an, Emevilerden günümüze kadar kasıtlı olarak yanlış ve yanlış tefsir edilmiş olup bazı gerçekler gizlenmiştir. Ayrıca Kur'an'ın 6666 Ayet olduğu hadiseler sabit olmasına rağmen, elimizdeki Kur'an 6448 ayettir. 218 ayet eksiktir, bu eksikliğin neden ileri geldiği konusunda bugüne kadar ileri sürülen fikirler tatmin edici olmaktan uzaktır.

Ayrıca, Peygamberimiz adına binlerce hadis uydurulup Müslümanların aldatıldığına kesin olarak inanıyoruz. Bunu yüzlerce yıldır söyleye geldik. Şöyle ki; bazı tefsirler ve İslam-i itikat ve ictihat kitapları; Allah'ın yasakladığı fiilleri işleyenleri rahmetle anarken, rahmetle ve selat-ü selamla anılmasını emrettiklerini ya hiç anlamıyorlar ya da anmış gibi görünüyorlar.

İslam dini, bir sürü siyasal amaçlı mezheplere, tarikatlara ve tefrikalara bölünmüştür. Aleviler dışındaki her mezhep mensubu kendisini ehli sünnet görürken, diğerini İslam dışı görüyor. Hepsini bir Allah'a bir Peygambere ve bir kitaba inanıyorlar ve aynı kibleye yöneliyorlar, o halde bu tefrik niçin oluyor? Biz Alevi Müslümanlar bunu anlamıyor ve kabul etmiyoruz.

Al-i İmran Suresi 113-114-115. ayetlerinde Yüce Allah "Ehl-i kitabın hepsi bir değildir. Onlar içerisinde istikamet sahibi bir topluluk vardır ki, gece saatlerinde secdeye kapanarak Allah'ın ayetlerini okurlar. Onlar Allah'a ve ahiret gününe inanırlar; iyiliği emreder, kötülükten menederler; hayırlı işlere koşarlar. İşte bunlar iyi insanlardır. Onların yaptıkları hiçbir hayır karşılıksız bırakılmayacaktır. Allah takva sahiplerini çok iyi bilir." buyurmaktadır.

23. Dolu ve dem nedir, cemevinde dolu niyetine içki içer misiniz?

Dolu, insanın nefsi(hayvani) ve insani zevklerden ve duygulardan temizlenmesine, rahmani ve ruhani arzu ve isteklerle, ilim ve hikmetlere ve manevi hazlara ulaşmasına vesile olması düşünülen içecek demektir.

Cem ayininde içilen dolu(üzüm suyu (engür) veya şerbet), İnsan(Dehir) Suresi 5-6,12-21 arası ayetleriyle Nahl Suresi 67.ayetini temsilen cennet ehline Allah'ın va'dettiği temiz içecektir. Peygamberimiz, Allah'ı Zülcelal'in Miracta kendisine hediye verdiği üzümü, ezerek şerbet edip kırklar meclisindeki evliya ruhlarına sunmuştur. İşte dem veya dolu bunu temsilen ikram edilir. Bu müminlerin manevi aşkını ve muhabbetini şuhut alemine açmak amacını taşır. Buna kalp gözünün açılması da denilebilir. Bundaki amaç dünyada iken ölmek, cem ayininde bütün müminlerle ve insanlarla rızalaşmaktır.

Dolu kesinlikle içki değildir ve cem törenlerinde içki içilmez. Ancak bu konuda şöyle bir şey işitmişim: Hacı Bektaş Veli dergahında posnişt olan Balım Sultan zamanında Tatar kavmi, İslamiyet'e girdiğinde, "Biz İslam'ın bütün şartlarını kabul ettik, ancak kırmızı diye bir içki içeriz, bunu içmeden de yapamayız" demişlerdir. Balım Sultan Hazretleri de sabahları bir kadeh veya belli ölçüde içki içilmesine müsaade etmiştir. Fakat Osmanlı döneminde zamanla Bektaşî dergahlarına atama ile gelen (Alevi Ehl-i beyt inancına ters düşen) kişilerce içki maksatlı olarak erkana alınmıştır.

Bu alışkanlık halen bazı yörelerde devam ettirilmektedir. Halk arasında bilinen ve konuşulan bu olmalıdır.

24. Kaç çeşit kurban kesersiniz?

Bunu kaç çeşit cem ayini yaparsınız, şeklinde de algıladım.

Peygamberin ve ehli beytinin ictihat ve itikadı bizim de itikadımızdır. Bu sebeple çoğunlukla cemlerde kurban kesilir. Cem törenlerimizi veya kurbanlarımızı şöyle sıralayabiliriz: Birlik Kurbanı(görgü) Abdal Musa (Ocak açılış) Kurbanı, Yıl Kurbanı, Musahip Kurbanı, Dar Kurbanı ve Düşkün Kurbanı gibi. Bunların dışında özel mübarek kandillerde Gadirihum gününde, Hz. Ali'nin şahadeti ve Muharrem ayında Hz. Hüseyin ve 72 Kербela şehitlerini anma günlerinde kurban keseriz. Bunun dışında aralıklı da olsa perşembe gecelerinde cumalık adı altında kurbanlı veya kurban kesmeden lokma yaparak (ufak ikramlarla) dervişlerin kendi özlerinden kopup hayır için getirdikleri) zikir ve Hak muhabbeti düzenlenir ve kurbandsız cem yapılır. Bu cemlerde ve cumalıklarda Kur'an okunup dualar edilir, Gülbank-ı Muhammedi duası ve duazdeh-imamlar okunur, nefeslerle semahlar dönülür, zikirler yapılır. Resulüllah'ın Ehl-i beyti itikadına göre İslam-i nasihat telkin edilir ve irşatlar yapılır.

25. Kurban keserken dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

Kurban getiren candan, diğer müminlerin hoşnut ve rızalığı aranır. Cem ayinlerinde her kurban öncelikle niyet edilerek 3 defa tekbirlenir, dua edilir ve ondan sonra kesilir. Cemde kurban kesilecekse ehil olan kurbancıya teslim edilir. O kurbanı kibleye karşı yatırarak keser. Bıçağın keskin olmasına, kurbanı eziyet edilmemesine, etin temizliğine, derisinin ve bağırsaklarının israf edilmemesine dikkat edilir.

Bunun dışında musahip kurbanında, kurban eklem yerlerinden bütün olarak parçalanır, kanının yere akıtılmamasına özen gösterilir. Kurbanın kanı ve kemikleri toprağa gömülür.

26. Cemde miraclama veya Ali sırrına ermek ne emektir?

Cemde miraclama, seccade üzerinde kılınan dar namazıdır. Bunun aslı ise Hz. İbrahim'in ateş içinde, Hz. Musa'nın Turisina'da, Hz. Yunusun balığın karnında, Hz. Muhammed'in Mirac'da Sidret-ül Münteha'da Allah ile yaptığı konuşmaları dayanır. Cemde, miracı anlatan ayetler, hadisler, kelam, düazdeh-imamlar ve tevhitler okuyarak hatırlanması ve bunun temsili olarak canlandırılmasıdır. Biz Aleviler iki rekat dar namazı kılarak Mirac sevabına nail olduğumuza inanırız.

Cemlerimiz genelde gecenin bir yarısından sonra yapılır. Bundaki amaç, İsra Suresinin 79. ve Müzemmil suresinin 20. ayetlerinin manasına ve hikmetine uygun ibadet etmektir.

Ali sırrına ermek ise, Hz. Ali'yi Allah'ın velisi, Peygamber'in vekili bilip, kendisini ve onun masum evlatlarını sevmenin dinin hükümlerinden olduğuna, onlara buğuz etmenin küfür olduğuna tam bir inançla inanmaktır.

Konu ile ilgili olarak dede'ye "Peygamberimiz miraca çıkmak isterken elindeki yüzüğün yol vermediğini, o sırada bir aslanın parmağındaki yüzüğü

aldığında ancak göklere yükselebildiğini” hatırlattığımızda; Bunun Hz. Ali'nin kerametine işaret olduğunu bu yüzden Nakşilik hariç bütün tarikatların Hz. Ali'ye dayandığını ve burada Hz. Ali'ye velilik makamı verildiğini, söyledi.

27.27.27. Alevilikle ilgili temel kitaplar nelerdir?

Kur'an, hadisler, 12 imamların Kur'an tefsirleri ve İslami yorumları, İmam-ı Cafer Buyruğu, Şih Safi Buyruğu, Hz. Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin Makalatı, Evliya Menakıbnameleri, İmam-ı Cafer İctihatları ile ilgili kaynaklardır.

28. Alevi inancında önemli yer tutan kırklar kimdir?

6 cihan peygamberleri: Hz Adem, Nuh peygamber, İbrahim Peygamber, Musa peygamber, İsa peygamber ve Hz. Muhammed. Bundan başka 5 bacılar: Hz Havva. Hz. Meryem, Hz. Asiye, Hz. Hatice, Hz. Fatıma. 12 imamlar, 17 kemerbestler'dir. Bunların hepsi temiz, masum, pak, salih ve muttakidirler.

29. Gadirihum olayı nedir, kısa açıklar mısınız?

Hz. Muhammed'in Hz. Ali'yi vasi tayin etmesidir. Bir başka anlamda Mümin ile münafığın seçildiği gündür. Müminlerin gönlünde Hz. Peygamber'den ayrılmanın üzüntüsü, İslam'ı nasıl korur ve yaşatırız kaygısı; münafıkların ise Peygamberden sonra İslam'dan nasıl öc alırlar ve ondan sonra saltanatımızı nasıl elde ederiz düşüncesini taşıdıkları, İslam tarihinin dönüm noktası olan tarihsel bir olaydır. Maide suresinin 67. ayetini ve iniş sebebini doğru yorumlarsak bunu açıkça görürüz.

30. İnancınıza göre horoz kutsal mıdır?

Horozun hiçbir kutsallığı yoktur, sadece cemde kurbanın önünde kılavuz ve rehber niteliğindedir. İnancımıza göre kurban(hayvan) bile kılavuzsuz Allah'a ulaşamayacaktır. Bundan insanların, başıboş imamsız, rehbersiz olamayacağı gibi bir sonuç çıkarılmalıdır.

31. Hacı Bektaş Veli ve Ahmet Yesevi kimdir?

Her ikisi de seyyid(peygamber soyundan) Hak dostu, veli, mutasavvıf, düşünür, mürşid-i kamildir. Her ikisi de Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin soyundandırlar. İkisinin de ictihat ve itikatları birdir.

32. Alevilikte tek eşlilik mi, yoksa çok eşlilik mi esastır?

Alevilikte, tek eşlilik esastır, nadir olarak çok zorunlu şartlarda ikinci evliliğe cevaz vardır. Bunun için birinci kadından çocuğun olmaması halinde kadının rızasını alarak ikinci hanım alınabilir. Bunların dışında kadının sürekli hasta olması ve kadınlık fonksiyonlarını yerine getirememesi gibi durumlarda da olabilir. Bunların dışında kesinlikle tek hanımla evlenmek gerekir. Alevilikteki tek eşliliğin temeli Hz. Muhammed ile Hz. Ali'ye dayanır. Çünkü Hz. Muhammed Hz. Hatice ölünceye kadar, Hz. Ali de Hz. Fatma ölünceye kadar, ikinci bir kadınla evlenmemişlerdir.

33. Alevilikte boşanma nasıl karşılanır?

Sünni Müslümanlarda son derece normal görülen boşanma, biz Alevilerde hiç de hoş karşılanmaz. Peygamberimiz bir hadisinde, “Allah’ın kullarına helal saydığı ve fakat hiç hoşlanmadığı amel kadın boşamaktır.” buyurmuştur. Erkeğin eşini boşaması mümkün değildir. Ancak zina, evini ve yuvasını terk ve bir de öldürmeye teşebbüs etmesi halinde tarafların boşama hakkı vardır, bu durumda boşanma meşrudur. Aksi halde kusurlu taraf düşkün sayılır. Evlilik anlaşmasına kadın ve erkek eşit olarak uymak zorundadır. Tek taraflı nasıl nikah kıyılmazsa tek taraflı boşanma da olamaz. Nisa suresinin 19. ayeti bu konuda açık hüküm getirmiştir.

34. Ruh göçüne inanır mısınız, bununla ilgili bir örnek verebilir misiniz?

Vahdet-i vücud felsefesine inanan İslam bilginlerinin inandığı gibi biz de ruh göçüne inanırız, ancak bunu imanın rüknünden saymayız.

İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar Allah’ın zatından bir parça olan ruhun, ölümsüzlüğüne inanılmamış, ruhun yeniden bedenlenmesi dediğimiz reinkarnasyon, tasavvuf felsefesindeki deyimi ile tenasuh(ruh göçü) ölümden sonra insan ruhunun yeniden bir başka bedende varlığını sürdürüp sürdürmediği, sürdürürse bunun ne zaman sona ereceği bütün insanlık tarihi boyunca tartışılmamıştır.

En ilkel dinlerde bile varlığına inanılan tenasuh, özellikle Hinduizm, Jainizm, Taoizm ve Sihlik gibi Asya kökenli dinlerde Orfecilik, Manicilik gibi Orta Doğu dinleri ile Eski Mısır ve Çin inanışlarında da hararetle savunulmuştur.

Kısacası dinsel ve felsefi düşüncede reinkarnasyon; ruhun ölümden sonra insan, hayvan ve bazı durumlarda bitki şeklinde bir veya birkaç kez yeniden bedenlenmesidir. Ruh daha önceki yaşamında ulaştığı düzeye uygun bir türde bedenlenir. Bundan amaç, ruhun olgunlaşması ve asli cevherine(Tanrısal öze) ulaşmasını sağlamaktır. Bu inanışa göre ruh kemale erinceye kadar tenasuh devam eder. Asli cevheri ile aynileşen ruhun yeniden bedenlenmesi artık söz konusu değildir. Bu mertebeye Budistler nirvanaya ulaşmak, İslam tasavvufçuları ise Hakk-el Yakıın olmak, demişlerdir. Gerçeği ancak Allah bilir.

Tevhid dinleri dediğimiz Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlığın kutsal kitaplarında ruh göçü konusunda kesin bir yargıya varmaktan veya yorumdan kaçınıldığını görüyoruz. Tevrat, İncil ve Kur’an-ı Kerim’i tarafsız araştırdığımızda ruh göçünün varlığına veya yokluğuna delil gösterilebilecek ayetleri kolaylıkla bulabiliriz. 1400 yıldır İslam düşünürleri her iki yönü de ispata çalışmışlardır.

Kendilerini ehl-i sünnet olarak tanıtan bir kısım İslam bilginleri, ruh göçünün asla olamayacağını iddia ederken bunu Kur’anı Kerim Mü’minun Suresi 99,100 ve 101. Ayetlerine dayandırmaktadırlar. Bu ayetlerde şöyle buyrulmaktadır: **“Onlardan(müşriklerden) birine ölüm gelip çattığında: Rabbim, beni geri çevir, belki yapmadan bıraktığımı tamamlar, iyi işler işlerim, der. Hayır, onun söylediği bu söz(boş)laftan ibarettir. Tekrar dirilecekleri güne kadar arkalarında geriye dönmekten alıkoyan bir engel(Berzah) vardır. Sura üflendiği zaman o gün, aralarında soy yakınlığı fayda vermez ve birbirlerine de bir şey soramazlar.”**

Kendilerini ehl-i iman olarak tanıtan bir kısım İslam bilginleri ile tasavvuf ehli olan evliyalar ruh göçünün olabileceğini savunurken, Bakara suresi 28. ayeti delil gösterirler. Bu ayette Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: “**Ölü idiniz sizi diriltti, sonra öldürecek, sonra tekrar diriltecek ve sonra O’na döneceksiniz. Öyle iken Allah’ı nasıl inkar edersiniz?**” Yine Al-i İmran Suresi 27. ayette “**Geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katarsın, ölüden diri, diriden ölü çıkarırsın, dilediğini hesapsız rızıklandırırısın.**” Nuh Suresi 17. ve 18. ayetlerde: “**Allah, sizi yerden ot (bitirir) gibi yetiştirmiştir, sonra sizi yine oraya döndürecek ve sizi yeniden çıkaracaktır**” buyrulmaktadır.

Kur’anı Kerim’de olduğu gibi diğer dinlerin kitaplarında da bu konuda kesin bir açıklık olmadığını görüyoruz. Ancak Allah’ın ledün ilmi ve hikmet ilmi ile donattığı Hak dostu aşıkların bu konudaki görüş ve düşüncelerini yansıttığı değişik şiir ve kelimelerinden birkaç örnek alalım. Miladi 12. Asırda yaşamış Seyyid Hünkar Hacı Bektaş Veli’nin amcazadesi Abdal Musa Hazretlerinin abisi (temiz ceddim) Seyyid Mehmed Abdal Dedemin bir eserinde ruh göçünü nasıl anlattığını görelim:

Şu fani dünyaya geldim giderim
Bin yılda bir çiçeğin bittiğin gördüm
Ana rahminden geldim cihana
Nice bin yıl yattığın gördüm

Atamın belinde boyandım kana
Al yeşil nurundan indim kandile
Atam bahane oldu geldim cihana
Erenlerin ikrar verdiğin gördüm

Sülük sohbetinin ya sünneti kaç
Eğer kamil isen; gel bir irfan aç
Dünya kurulmadan güverlen ağaç
Güverip; hurmanın bittiğin gördüm

Gülün emri neydi? gül şaha çekti
Bülbülü de gülün oduna yaktı
Bunca melaike seyrana çıktı
Ol Şems-i Tiflis’in öttüğün gördüm

Ol deryada balığın yatağında
Peydah oldum Muhammed’in dağında
Evvel kul yoğudu Cennet bağında
Getirip Cebrail’in diktiğin gördüm

Seyyit Mehmed’im bu sıraya kattım.
Yalan dünya sana çok gelip gittim
Adem Safiyullah’la arzuhal ettim
İnsanları katere çektiğin gördüm.

Yunus Emre Hazretleri de bir kelamında;

Abdürrezzak ol derviş, yolda edindi beni

Halac-ı Mansur ile dara asılan benem

İbrahim Ethem baktı, tac-ı tahtı bıraktı
Hak yoluna uyaktı, ol sırrı duyan benem

Musa Peygamber ile bin bir kelam kıldım
İsa Peygamber ile göklere çıkan benem

Abdal Musa Hazretlerinin müridi **Kaygusuz Abdal Budalaname** adlı eserinde ise,

Tanrı'nın emri beni
Çömlekçi balçığı gibi
Zamanın çarkı gibi
Dolap gibi dördürdü beni
Kah gömlek, kah kase etti
Kah saraylara kerpiç eyledi
Kah ayaklar altında hiç eyledi
Kah gül eyledi başa çıktım
Kah kil eyledi yere düştüm
Kah halk içinde aziz eyledi
Kah halk içinde zelil eyledi
Kah insan, kah hayvan eyledi
Kah tellal olup sattım
Kah kul olup satıldım
Kah aşçı, kah başçı oldum
Kah demirci, kah kürekçi eyledi
Kah denizde balık, kah dağlarda ceylan eyledi
Kah avcı olup; avladım, kah av olup avlandım
Kah beni ataya oğul eyledi
Kah atayı bana oğul eyledi
Velhasıl başınızı ne ağrıtayım
Nice kere ata belinden ana rahmine
Ana rahminden dünyaya geldim
Nice kere bulut olup havaya ağdım
Nice kere yağmur olup yere yağdım
Nice kere türlü yakalardan baş gösterdim
Nice bin kere değişik suret takındım

Pir Sultan Abdal da bir keliminde şunları söyler:

Ben Musayım sen Firavun
İkrarsız Şeytan'ı Lain
Yedinci gelmem bu hain
Pir Sultan ölür dirilir

Hünkar Hacı Bektaş Veli neslinden postnişin S. Hamdullah Efendi zamanında Osmanlı tahtına geçen II. Mahmut'un taç ve hırka giymesi için Suluca Karacahöyük'e gelişiinde padişahı ilçe dışında karşılamayıp türbe önünde karşılamasına kızarak İstanbul'a dönüşünde önce Humdullah Efendi'nin katline ferman buyurmuş, ancak

padişahın annesinin çok yalvararak annelik hakkını helal etmeyeceğini söylemesinden sonra 23 Şevval 1826 tarihinde Amasya vilayetine sürgün kararını verdiğinde Hamdullah Efendi tasavvufi bir şiirinde şunları söyler:

Şirr-i Hamdullah'a menfi dediler
Çok gelip gittim hiç fehmetmediler

Sıtkı Baba ise;

Bülbül oldum Firdevs bağında öttüm
İnsan sıfatında çok gelip gittim, der.

Çubuk Alevi ulularından ve Seyyid Cibali evlatlarından **Seyyid Süleyman** ise

Seyyid Süleyman'ım kaydadı yine
Dünyanın binası oynadı yine
Ağlayacak gündür hem yana yana
Yedi kere don değiştiren bu tendir

Bilirsen tarihim oku künyada
Men aref sırrıdır, söylenmez yada
Yedi kere mihman oldum dünyada
Pirim Hacı Bektaş Veli bu zaman

Seyyit Süleyman, bir köydeki cem töreninde yukarıdaki dörtlüğü okuduğunda dervişlerden birisi; "Erenler izin verirseniz bir müşkülün hallini istiyorum: İnsan öldükten sonra tekrar dünyaya gelir mi, ölüm bir defa değil mi?" diye sorar. Bunun üzerine Seyyit Süleyman Dede şunları söyler:" Bundan önceki gelişimde dünyaya bir dişi kısrak olarak geldim. Kalfat Köyü ile Susuz Köyü arasındaki Söbeçimeni yaylasında sahibim beni zikke ile yaylıma bağlamıştı. Ben orada otlarken aynı yaylanın diğer tarafında otlayan komşuların erkek atı benim üzerime geldi, ben ise erkekle beraber olmak istemiyordum, bu yüzden zinciri koparıp köye kaçtım. Sahibim beni bağladığı zikkeyi aradı fakat bulamadı. Şimdi ben size yerini tarif ediyorum" der ve ertesi günü o zikkeyi tarif ettiği yerde bulurlar.

Yine Hasan Dede Kasabası'nda Feyzullah Baba namında bir mürşid vardı. Kendisine aynı soydan bir seyyid evladının yola uymaz bir suç işlediğini söylediler. O da bu zatı yanına çağırıp "Hacı Bektaş Veli Dergahından Postnişin Seyyid Velayeddin Çelebi Efendi Hazretlerine durumunu anlat o sana bir çare bulabilir." dediler.

Velayeddin Çelebi, huzura varan o seyyidi dinledikten sonra "Senin bu suçtan düşkünlüğün yok, var git yoluna" dedi ve eline bir beraat yazıp geri gönderdi. Beraatı gören Hasan Dedeli Feyzullah Efendi adeta gazaba geldi ve "Nasıl olur, Velayeddin Çelebi Efendi, bundan 160 yıl önce Lisan-ı Farsi'den Lisanı Osmaniye çevirdiğim İmam-ı Cafer Buyruğunu okumamış mı?" diye beraatın arkasına bu bölümle ilgili kıssayı yazarak o kişiyi Velayeddin Çelibe'ye geri gönderir.

O buyruğu gören Velayeddin Çelebi Efendi, yazı ve imzalardan Deli Feyzullah Çelebi ile Feyzullah Baba'nın aynı er olduğunu kabul eder ve hükmünü düzelterek

beraatı yeniden yazmıştır. Bu kıssa Feyzullah baba'nın büyük mahdumu Hasan Dede Efendi'den nakledilmiştir.

35. Nevruz, Hidrellez ve Muharrem'in önemi nedir, kısaca açıklar mısınız?

Nevruz ve Hidrellez Türkler'in bir töresi, kültürü, menkıbevi, mitolojik özel günleridir. Ayrıca baharın uyanışı, Hz. Ali'nin doğum günü, Hızır ile İlyas Peygamberlerin yılda bir defa buluştuğu gündür.

Muharrem ayı ise Kameri ayın yani Hicri takvimin yılbaşısıdır. Allah-u Teala Hazretlerinin Kur'anda haber verdiği dört haram(hürmetli) aylarından birisidir. Aynı zamanda İslam'dan önce diğer peygamberlerin ve bizim Peygamberimiz Hz. Muhammed'in oruç tuttuğu aydır. Aleviler için diğer bir önemi, Hz. Hüseyin'in Kerbela'da Emevi Halifesi Yezid'in adamları tarafından zulmedilerek ve susuz bırakılarak şehit edildiği aydır. Bu ayda bir taraftan Aleviler bütün peygamberlerin ve bizim Peygamberimizin sünneti olan orucu tutarak bu aya saygı gösterirken diğer taraftan Hz. Hüseyin ve Kerbela'da şehit edilen Ehl-i beyt'in yasını tutarlar, Kur'an okur, oruç tutar ve aşure pişirirler. Hepsinden hasıl olan ecir ve sevabı Peygamberimiz, Hz. Hüseyin ve 72 şehidin ruhlarına hediye ederler. Allah'tan mübarek Muharrem ayı hürmetine rahmet, bereket ve bağış dilerler ve bu ayın feyzinden faydalanmaya çalışırlar.

36. Mehdi'nin geleceğine inanır mısınız, Mehdi gelip de ne yapacak?

Mehdi'nin mutlak geleceğine ve kainatın düzenini yeniden kuracağına inanırız. Bu konuda Hz. Peygamberin pek çok hadisleri vardır.

37. Bazı Alevi grupları Atatürk'ü mehdi olarak görüyorlar. Siz bu konuda neler söylersiniz?

Atatürk mehdi değildir. Allahüteala, Kur'anda "Her milletin içinden o millete mutlaka bir kurtarıcı ve bir rehber göndeririz." buyurmuştur. İşte bu yüzden Atatürk de Türk Milletinin kurtarıcısı ve önderidir. Ayrıca Atatürk bütün mazlum milletlere örnek olmuştur. Atatürk sadece Türkler'in kurtarıcısı olmuştur, eğer Mehdi olsa idi, o zaman dünyanın düzenini yeniden kurması gerekirdi.

38. Evlerinizde kimlerin resimleri bulunmaktadır?

Hz. Ali'nin ve 12 imamların temsili resimleri başta olmak üzere Atatürk ve aile büyüklerimizin resimleri bulunmaktadır.

39. Ocağınızda suç işleme oranı nedir, hangi olaylar cemaat içinde çözülür ve hangi olaylar mahkemeye intikal eder?

Ocağımızda suç işleme oranı % 1 ve belki de daha aşağıdadır. Ufak tefek problemleri cemaat içinde çözeriz. Kavga, cinayet, zina, hırsızlık gibi büyük suçlar bizim cemaatimizde yok denecek kadar azdır, dolayısıyla mahkeme ile ancak veraset ilanı, trafik gibi suçlardan dolayı işimiz olabilir. Bunun dışında kendi aramızda çözülemeyen dava ancak 5-10 yılda bir olur ve mahkemeye intikal ettirilir.

40.Köyünüzde cami var mı, varsa köylüler tarafından mı, yoksa Devlet tarafından mı yaptırıldı?

Eski köyümüz olan (Çankırı'nın Şabanözü ilçesine bağlı) Avreteli'nde 1224 tarihinde ceddiniz tarafından yaptırılan bir cami vardı. 1936 yılında Çubuk Karaköy'e göçtük. Köyün kuruluşu tamamlandıktan sonra köylüler tarafından yaptırılan cami 1954 yılında ibadete açılmıştır.

41. Alevilikte kadın-erkek eşit midir?

Elbette eşittir. Nitekim Allah-u Teala, Kur'anı Keriminde; **“Ey insanlar Ben sizi bir erkek ve bir dişiden yarattım, hepiniz eşitsiniz, ancak takva sahibi olanlar bana daha yakındır”** buyurmuyor mu? Yine **“Allah'ı çokça anan erkek ve kadınlar, zekatı veren erkek ve kadınlar, nefsinin kötülüklerden sakınan erkek ve kadınlar”** buyuran ayetler vardır. Erkekler suresi yoktur fakat kadın(Nisa) suresi vardır. Peygamberimiz, **“Cennet anaların ayakları altındadır.”** buyurmuştur.

Kadın; beden, ruh, cisim, ten, kan, akıl, his ve nefis olarak erkekle aynıdır. Cinsiyet farkı kadını, insanla hayvan arası bir yaratık ve ikinci sınıf insan yapmaz. Bir de, insan sayılmayan veya ikinci sınıf insan kabul edilen kadından, nasıl oluyor da birinci sınıf insan(erkek) doğuyor. Bunu böyle yorumlayanlar gerçek İslam-ı bilmeyen ve Kur'andaki İslam'ı anlamayanlardır. Bunlar Emevi ve cahiliye dönemi artığı zavallılardır.

42. Çocuklar için Aleviliğe giriş töreni düzenlenir mi, esas Aleviliğe giriş ikrarla mı, yoksa musahip töreni ile mi gerçekleşir?

Alevilik, Allah tarafından, insanlığın mutluluğu için gönderilen İslam'ın özü ve tarafsız yorumudur. Bu öze inanan ve yaşayan herkes Alevidir. Bu konuda ırk, renk, cinsiyet gözetilmez. Ancak Alevi tarikatına (Nazenin tarikatına) ikrarsız girilmez. Çocuklardan ikrar alınmaz, ikrar alınabilmesi için kişinin akıl-baliğ olup nikahlı(evli) olması gerekir. Bildiğim kadarı ile eskiden çocuklar tarikat törenlerine alınmaz, sadece ikrarlı olan tasavvuf erbabı bu törenlere giderlermiş. Yavuz Sultan Selim döneminden başlayarak devletin dayattığı İslam'ı reddeden Aleviler, çocuklarına gerçek İslam'ın temel bilgilerini öğretmek için çocuklarını da cem törenlerine alıp eğitmeye başlamışlardır.

43. Düşkünlük her Alevi için mi, yoksa musahipli olanlar için mi söz konusudur?

Düşkünlük, her Alevi için söz konusu olmakla birlikte musahipli kişiye daha dikkatle uygulanır. Çünkü musahipli kişi daha olgun ve bilgili olup, onun suçu bilerek yaptığı kabul edilir. Nitekim Kur'an'daki bir ayette **“Hiç bilenle bilmeyenler bir olur mu”** buyrulmaktadır.

44. Alevi cemaatinde camiye ve namaza karşı bir soğukluk var. Bunun sebeplerini açıklayabilir misiniz?

Muaviye'den başlayarak İslam'ın yara almasına ve Müslümanların bölünmesine sebep olan nice münafık, camilerde örnek sahabe, büyük takva sahibi mümin olarak gösterilirken Ehl-i beyten ve 12

imamların içtihatlarından ve onların hayatlarından ve itikatlarından hiçbir bilgi verilmezken, biz Alevi Müslümanlar, camilerden ve cemaatten nasıl soğumayız?

Yavuz Selim'den bu tarafa Ehl-i beyt içtihadı yani Alevi İslamlık, batıl sayılmış ve Rafizilikle suçlanmıştır. Aynı zamanda Ehl-i beyt ve Peygamberin düşmanları sahabe adı altında övülmüştür. Alevi inancına iftira ve karalama yüzyıllardır devam etmiştir ve halen de devam etmektedir. Bu durumda Aleviler, camiye nasıl gitsinler. Ticarete iş ortaklığı, evde komşuluk, askerde arkadaşlık yaptığımız, hasılı hayatın her alanında anlaştığımız insanlarla camide cemaat olarak anlaşamıyoruz, kaynaşamıyoruz.

Ben 55 yaşındayım ve yaklaşık 40 yıldır namaz kılarım ve cami cemaatiyim. Camide huşu ile namaz kıldığım günlerin sayısı çok azdır. Çünkü camide verilen vaazların çoğu seviyesizdir, din adına anlatılanların çoğu dinsizliktir, şirk, küfürdür. Bir de buna cemaatin cahilliğini ve son 15-20 yıldır siyaseti ve değişik tarikatların çeşitli farklılıklarını eklerseniz o camide huşu ve ihlasla namaz kılmamız mümkün olamaz. Bu nedenle ben şahsen çoğunlukla namazımı evde kılmayı tercih ederim. Kinin iftiranın, zulmün olduğu yerde yapılan ibadetler Allah'a ulaşmaz. Oysa gerçek namaz müminlerin miracıdır.

Bu soğukluğun giderilmesi ve Türk birliğinin sağlanması için camilerdeki mezhep taassubunun terkedilmesi ve Alevi itikadına konan 500 yıllık sansürün kaldırılması gerekir. Camiler ideoloji ve bazı siyasal partilerin şubesi olmaktan, çağdışı yobazlığın etki ve tasallutundan kurtarılmalıdır. Camiler tevhit inancının evi, mabedi olmalıdır.

45. Hz. Ali'de ilahlık var mıdır?

Haşa Hz. Ali ilah olamaz. Allah'ın zatına İhlas suresi senettir. Hz. Ali ne Alah ne de peygamberdir. Ancak Allah'ın velisi, Peygamberin vasisi, yardımcısı ve muttakilerin imamıdır. En büyük fetadır, müminlerin emiridir. Peygamberimizin soyunun atasıdır. Peygamberimizden sonra Kur'anın zahir ve batın ilmini en iyi bilendir. Allah ve Resulüne en yakın ve onu en iyi bilen ve anlayandır. Hayatında hiç puta tapmayan, Kabe'nin içinde dünyaya gelen tek insandır. Hiçbir sahabe hiçbir konuda ona eş olamaz. Ayrıca Peygamberimizin soyu Hz. Ali ile devam etmiştir. Onu sevmek Kur'anın emridir. Kendisine ve pak soyu Ehl-i beyt'e salavat, Müslüman olan her insan ve cine farzdır. Ona düşmanlık gütmek, ona buğuz etmek ve buğuz edene destek vermek münafıklıktır ve küfürdür.

46. Alevilerle Sünniler arasında ne gibi farklar görüyorsunuz?

Allah'ın birliği, Peygamberin Hz. Muhammet olduğu ve öldükten sonra dirilme gibi temel inançlarda hiçbir fark görmüyorum. Ancak bazı konularda farklılık vardır ki bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. İmamet ve velayet konusu. Aleviler, Peygamber'den sonra Allah'ın o dini tebliğ etmeye mutlaka bir vekil bir imam tayin ettiğine ve bu konuda kainatın boş bırakılmadığına inanıyorlar. Buna sünniler inanmazlar.

2. Hayır ve şer konusu. Aleviler, hayır ve şerrin kulun kendi fiili olduğuna inanırlar. Nitekim Nisa suresi 79. Ayette "Sana gelen iyilik, Allah'tandır. Başına gelen

kötülük ise, nefsendendir...” buyrulmaktadır. Oysa Sünniler hayır ve şer Allah’tan olduğuna inanıyorlar.

3. Alevilerde tevella ve teberra var. Aleviler Ahzab suresinin 57. ayetine ve daha bir çok zulmedenlere lanet hakkındaki ayetlere göre Muaviye’ye, Yezid’e ve askerlerine Peygamberimizin soyunu katlettiği için lanet okuyup teberra ederken, Sünniler lanet etmiyor, bunu dinin ahkamından saymıyorlar. Allah’ın lanetle andığını rahmetle anıyorlar. Ayrıca dinde olmayan bazı Arap geleneklerini veya halifelerin siyasal ve kişisel çıkarlar için dine soktuğu bazı gelenekleri dinin hükmü kabul ederken Türk’ün kendi töresi olan Alevi geleneklerini dinsizlik olarak anıyorlar.

Ayrıca Sünniler camiye imam olarak tayin edilen kişinin hırsız mı, cani mi, zani mi, eşkiya mı, serkeş mi olup olmadığına bakmadan onun imamlığına uyararak ibadet ederlerken, Aleviler namaz, dua, tevbe ve cem gibi her türlü ibadette kendisine uyacağı imamın mutlak seyyid ve masum, pak ve temizliğinden ve onun büyük günahlardan beri olduğundan emin olduğu bir kişinin imametine uyararak ibadet ederler.

Bunların dışında doğum, sünnet düğünü, evlenme, ölü gömme gibi konularda Alevilerle Sünniler arasında hemen hiç fark yoktur. Yalnız talkında ufak bir farklılık göze çarpar. Şöyle ki; Sünni itikadında talkında Allah, Peygamber ve din sorulurken, Alevilikte buna imam ve pir de ilave edilir. Talkın sırasında cenazemizin, **imamın kimdir?** sorusuna, Ali Bin Ebu Talip, **pirin kimdir** sorusuna ise **Seyyid Mehemed Abdal**, cevabını vermesi gerektiğine inanırız.

47. Yezidlik nedir, sizce Sünniler yezid sayılır mı?

Yezit, İslam dinini saltanata dönüştürmek için İslam’a karşı, devrim hareketi başlatan Muaviye’den sonra ikinci Emevi Hükümdarı olan Yezidin sevgisi üzerine onun öğretilerini kabul eden bir mezheptir. Bu mezhebin mensupları ülkemizde Suriye’de ve diğer İslam ülkelerinde vardır. Sünni Müslüman kardeşlerimize Yezit denemez. Yezitliği yukarıda saydım, ancak Yezidin fillerini kabul eden ve onun işleğini işleyen, onaylayan ve haklı bulan ve ona muhabbet besleyen kimseler de yezit sayılır. Burada konu ile ilgili Osmanlı’nın son dönem şairlerinden Abdül Hak Hamid’in şiirinin iki kıtasına yer vermek istiyorum:

Şamlı’nın birisi men etti Yezid’e laneti
Vaka-i Ali Resulden haberi yok ya anid
Cedd-i mel’uni, Resulün dişini etti şikest
Ceddesi, Amm-i Resulün ciğerin yedi Yezit

Kendisi eyledi Damad-ı Nebiye isyan
Veledi dahi Hüseyin Hazretini etti şehit
Utandır mü’min olan lanet eder Abdül Hak
Lanetullah-ı Yezid en ve ala ali Yezid

48. Alevilikte tavşan eti niçin yenilmez?

İmamiye itikadına göre tavşan eti, şiddetli mekruhtur. İncancımıza göre guslü kabul etmeyen ve bu yüzden Allah’ın gazabına uğrayan İsrail oğullarının kadınlarının halini taşıyarak hayız görür. Bu yüzden tavşan etini yemeyiz. Tavşanın başı kediye, kulakları eşeğe, burnu fareye, ayakları köpeğe, kuyruğu domuza benzemektedir. Tek

tırnaklı bir hayvandır ve etinin tamamı kandır. İslam dininin murdar ve yenilmez diye saydığı hayvanların bütün nişanesi bu hayvanda vardır. Ayrıca içimiz almadığı ve midemiz kabul etmediği için bu hayvanı yemeyiz.

49. Sizce Sünni bir kişi Alevi olabilir mi, buna ait bildiğiniz bir örnek var mı?

Her dinden, her milletten ve her cinsiyetten her insan, isterse ve inanıp iman getirirse Alevi olabilir. Bu konuda bildiğim pek çok örnek vardır, fakat bunu burada anmamın doğru olmayacağını düşünüyorum.

50. Çubuk dışındaki Alevilerle ilişkileriniz nasıl, onlarla kız alıp verir misiniz?

Doğudan batıya bütün Alevilerle ilişkilerimiz vardır, kız alıp veririz, aksi düşünülemez. İnsan ve mümin olan her insanla ilişkimiz iyidir. Ancak Doğu'nun Alevileri ile eğitim ve iletişim eksikliğinden kaynaklandığını sandığım itikadi ve ameli konularda bazı farklar oluşmuştur. Bunun arızı olduğunu düşünüyorum.

51. Sünni köylerle ilişkileriniz nasıldır?

Fevkalade iyidir, ticaretle, komşulukta düğünde bayramda gelir-gideriz. Zaten biz kimseye önyargılı yaklaşmayız. Kişinin inancı Allah ile kendisi arasındadır. Zaten onlar ne dinini ne de mezhebini kendileri seçmemişlerdir. Ebeveynlerinin teşviki ve zoru ile bu inancı benimsemişlerdir, başka alternatifleri de yoktur. Bu konuda onların bir kusuru da yoktur.

52. İran'da Şii bir devlet var, bu ülkenin rejimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

İran'daki Şii İslam adı altındaki Acem şövenizmini ve yönetim biçimini onaylamıyoruz. Bunu Kur'an dışı, akıl, mantık ve bilimden uzak ve çağdışı buluyoruz. İnsanın yaratılışına, çağın gereklerine uymayan bu olguyu tasvip etmiyoruz. İslam dini, Peygamberimiz devlet kursun ve devlet başkanı olsun diye gönderilmemiştir. Kur'an bir devlet rejimi veya devlet yönetim yasası değildir.

52. Gençlerinize geleneklerinize ve inancınıza karşı ilgi nasıldır?

Fevkalade yüksektir. Pek çok Sünni köylerdeki gençlerden daha fazla İslami bilgilere sahip olduklarına inanıyorum.

53. Bazı Alevi grupları önce Türküz sonra Müslümanız, diyorlar. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Önce insanız, sonra Türküz ve Müslümanız. Türküz, ırkçı değiliz, Müslümanız, ümmetçi değiliz. Milliyetçiyiz ancak şövenist değiliz. Kimseyi kendimizden yüce kabul etmeyiz, kimseyi de kendimizden aşağı görmeyiz.

54. Sizce Alevi-Sünni bütünleşmesi nasıl sağlanabilir?

Kur'andaki İslam anlayışına göre din eğitim verilirse, bir başka söyleyişle Osmanlı'nın 1515 yılından önceki İslam anlayışı egemen kılınırsa ve İslam hakkındaki bütün din yorumları açıkça tartışılır ve din kültürü olarak topluma

sunulursa ve herkese inancına göre ibadet etme imkanı verilirse bu mümkün olur. Emevi-Arap kabileci İslami anlayış ve yorum terkedilerek yukarıda arzettiğim şekilde Türkün kendi İslam anlayışının önü açılırsa birlik ve beraberlik sağlanır ve bütünleşme gerçekleşmiş olur, sanırım.

Ayrıca Alevi İslam anlayışına karşı baskıların olması, bu İslam anlayışının dışlanması, halkın horlanması gibi sebeplerle bu törenlerin dört dörtlük yapılmasını engelledi ve bu nedenle özdeki İslam inancını korumakla birlikte ibadetlerde aksamalar oldu ve farklılıklar görüldü, Aleviler, kendilerine yapılan (İslam'a, ahlaka ve insanlığa aykırı) baskılara duydukları tepkileri şiirlerle ve kelamlarla dile getirdiler. Bazı bölgelerde bu tepkiler, inancın yerini aldı ve Alevi İslam'ın bir parçası oldu. Bu bilgi eksikliği giderildiği takdirde özdeki İslam anlayışında kısa sürede birlikteliğin sağlanacağına inanıyorum.

55. Sünnilerden kız alıp verir misiniz?

Taliplerimizden Sünnilerden kız alıp-verenler oldu. Alevi ile evlenen Sünni gelinlerimizin hemen hepsi mutlu olurken, buna karşılık Sünnilerle evlenen kızlarımızın hemen hepsi bedbaht oldular. Bunlar zulüm ve iftiradan sürekli şikayetçidirler.

56. Semah nedir, kasaca açıklar mısınız?

Semah Arapça'dan dilimize geçmiş tasavvufi bir kelimedir. Tasavvuf ilminde semah, dinsel ve ahlaksal çabalarla insan ruhunun olgunlaşarak çokluktan birliğe, yani Allah'ın birliğine ermek maksadıyla yapılan bir ibadettir. Semah, bunu yapan bacı ve dervişlerin kainattaki bütün yaratılmış varlıklar ve onların Allah'ı anış biçimleri ile de bütünleşerek (Haşr Suresi ayet 24. göre) Allah'ı anarak ve tefekkür ederek dönmeleridir.

Peygamberimiz bir hadislerinde: **“Semah bir kavim için sünnet, gafiller için bid'attır”** buyurmuştur. Kendileri Miractan kırkların meclisine uğradığında bu mecliste kemerbest ile dönülen semahı ümmetine sünnet olarak bırakmıştır. Başka bir hadisinde ise, **“Semah ile hareket etmeyen benden değildir.”** buyurmuştur.

Hünkar Hacı Bektaş Veli, bizim semahımız ilahi bir aşktır. Bu, ariflerin aleti, muhiplerin ibadeti, taliplerin maksududur, buyurmuştur. Hünkar Hacı Bektaş Veli'ye “Semah bir sevaplı iş mi, ibadet ve zikir midir?” diye sormuşlar. O buna şu cevabı vermiştir: **“Semah gerçek ehline müstehap, ilim ehline mübah, kötü niyetli olanlara ise haramdır.”**

Pir Ali Reis, “Kainatta olan ay, güneş ve semada olan her şey dönüyor ben niçin semah dönmeyeyim” buyurmuştur. İmam-ı Gazali Semah, marifet sahipleri için ruhun gıdasıdır, demiştir. İslam alimlerinden Kuşeyri ise marifet sahiplerine göre semah, Allah'ın ruhlar nezdindeki bir lütfudur, demiştir.

Mevlana Celaleddin: “İslamın özü tevhiddir, bunca yıl aradım, İslamdaki tevhidin özünü semahda Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin tarikatında olduğunu gördüm, fakat bulup alamadım. Ey has sevdiklerim, sizlere vasiyetim benim Şeb-i Aruz günümde sema edin ki benim ruhum şad olsun.” buyurmuştur.

Semah, Alevilik ve Bektaşilikte cem ayinlerinde Allah'a ibadet ve zikir niyetiyle evrenle ve evrenin içindekilerle bütünleşerek Alemlerin Rabbını zikir ve tesbih ederek dönmektir. Bu, belli bir ritmi, figürü kural olarak içermez, içten geldiğince dönülür, kesinlikle folklor değildir. Zamanla yöresel figürler kendiliğinden oluşmuştur. Bu nedenle farklı yörelerde farklı dönülmektedir.

Ayrıca semah, bilindiği gibi sadece Alevi tarikatına mahsus değil, Mevlevilerde sema, Kadirilerde devran, Rufailerde zikir-i kıyam adları ile yapılmaktadır. Alevilikte kullanılan sesli ritim çalgısı Türk geleneğine uygun olarak saz iken bu tarikatlarda Arap kökenli ney, davul, kudüm, mekkare ve deftir.

Yunus Emre Semahla ilgili şu dördlüğü söylemiştir:

Haşa ki, bizim semahımız oyuncak değildir
İlahi bir aşktır salıncak değildir
Kimki semahı bir oyuncak sayar
Mümin deyü namazı kılınacak değildir.

Seyyid Balım Sultan da bu konuda şunları söylemiştir:

Sevgi muhabbet kaynar kanımızda
Bülbüller aşka gelir açar kucağımızda
Hırs ve kinler yok olur, aşk semahımızda
Aslanla ceylanlar dost olur kucağımızda

57. Bir musahibin işlediği suçtan öteki musahibin sorumlu olması sizce doğru mudur?

Musahipler, kimsenin zoru olmadan inançları gereği, evliya erkanında Muhammed Ali yolunda Allah'ın rızasını kazanmak için, kendi nefsinin terbiye ederek, bir başka aileyi kardeş sayarlar. Bunlar geçmişteki günahlarından tövbe ederek nimette, külfette, tasada, sevinçte, kederde, elemde ortak olarak Allah'ın rahmetine ve Peygamberin şefaatine ulaşma yolunda birbirlerine yardımcı ve teşvik edici olarak ikrar veriyorlar. Bu akla, mantığa ve İslama uygundur ve doğrudur. Kaldı ki, kişi Allah'tan beklediği ecirden vazgeçiyorum, diyerek bu akitten her zaman dönebilir, ahiretteki sorumluluk kendisine aittir.(Fetih Suresi ayet:10)

58. İslamdaki değişik mezhepler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bilindiği gibi mezhepler, Peygamberimizden yaklaşık 150 yıl sonra siyasal amaçlarla Müslümanları bölerek hükmetmek ve yönetmek isteyen saltanat meraklıları tarafından türetilmişlerdir. İslamiyet, tevhid dinidir ve İslam'da tefrika yoktur. Aleviler, bu sebeple mezhepçiliği kabul etmezler ve sadece Kur'an'daki İslam'ı kabul ederler. Aleviler Ehl-i beyt'in içtihadı ve yorumu olan Caferi Fıkını kabul ederken bölücülük ve mezhepçilik taassubu ile değil, Kur'an'daki İslam'ı tebliğe o yüce soyun memur olduğunu bildikleri ve onların tefrika yaratan değil tefrikaya karşı mücadele eden gürüh-u naci olduğuna inandıkları içindir.

59. Alevilerin hemen hepsi halifelik Hz. Ali'nin hakkı idi ancak buna uyulmadı, diyorlar. Sizin bu konudaki düşünceniz nedir?

Aynı görüşü paylaşmakla beraber bu, bugünün sorunu değildir ve olmamalıdır da. Halifelik siyasal bir mevkidir, bunun peygamberimizle ve peygamberlikle bir ilgisi olamaz. Peygamberimizin asli görevi peygamberliktir. O Allah'ın elçisidir ve bu dini tebliğle görevlidir. Ancak kendiliğinden Medine'de yönetim de O'nda olmuştur. Bu nedenle hem peygamberliği ve hem de devlet yönetimini üstlenmiştir. Peygamberimizin ölümünden sonra devlet yönetimi olan halifelik Hz. Ebubekir'e verilirken Peygamber vekilliği görevi Hz. Ali'ye verilmiştir. O kendinden önceki üç halife döneminde Müslümanların zorlandıkları fıkıh konularında yardımcı olmuş ve her üç halife de bu konularda ona başvurmuşlar ve ona danışmışlardır.

Hz. Ali, önceleri halifeliğe istekli ve ısrarlı olmuş fakat Hz. Fatma anamızın vefatından sonra bu ısrarından vazgeçmiştir. Cihatta, nasıl kendi yüzüne tüküren kafiri bu işe nefsim karıştı diye affetmişse, halifelik konusunda da kendi nefsim karışmasını diyerek halifelik konusunu bırakmıştır. Çünkü O halifeliği nefsi için değil, Allah rızası için ve Müslümanlara hizmet olsun, diye istemişti.

Günümüzde bu olayların üzerinden 1400 küsur yıl geçmiştir. Bütün İslam ülkelerinin artık bunu aşmaları ve mezhep taassupçuluğunu terketmeleri gerekir. Ayrıca Kur'an'daki İslam, yaşama geçirilmeli ve içtihatlar birleştirilmelidir.

60. Alisiz Alevilik olabilir mi?

Ali'siz Alevilik olamaz. Çünkü Alevilik, Hz. Ali'nin İslam'a getirdiği bir yorumdur. Ali'yi dışlayan bir Alevi nasıl olur? Ali'nin evine girmeyen, Ali'nin evladını ve soyunu(Bu aynı zamanda Peygamberimizin soyudur) sevmeyen ve onların İslami misyonunu kabul etmeyen, Alevi felsefesini ve inancını inkar etmiş olur ki, Alevilik bu değildir.

61. Bazı Aleviler, Türkiye'deki Alevileri bir azınlık olarak algılamaktadırlar. Bu konudaki görüşünüz nedir?

Hem Osmanlılar ve hem de Cumhuriyet dönemlerinde Alevilere azınlık muamelesi yapılmamıştır. Aynı zamanda Aleviler de kendilerini azınlık olarak görmemişlerdir.

62. Bazı Aleviler, Aleviler dini bir azınlıktır diyorlar. Siz ne dersiniz?

Aleviler, dini bir azınlık da değildir. Türkiye'de yaşayan nüfusun %99'u Müslüman'dır. Aleviler de bu Müslümanların içindedir ve aynı dinin mensubudurlar. Sorun olan Alevilerin, kendi İslami yorumlarına göre devletten dini hizmet alamamalarıdır. Biz devletin Sünnilere verdiği dini hizmeti, bizim içtihadımıza göre bize de vermesini istiyoruz. Bunun dışında Türkiye'de bazı siyasiler ve ideoloji grupları, Alevileri istismar ederek kendi ideolojilerine ve etnik kimliklerine hizmet ettirmek istemektedirler, sorun buradadır.

63. Aleviler, etnik bir grup mudur?

Aleviler, etnik bir grup da değildir, özbe öz Türktürler. Hatta diyebiliriz ki, Alevilerden daha Türk olan başka grup bulunamaz. Çünkü Aleviler yüzyıllardır, Alevi olmayanlarla kız alıp-vermemişler ve dolayısıyla Türk olmayan diğer gruplarla kan

olarak da karışmamışlardır. Bu nedenle hem kan olarak ve hem de örf adet ve gelenek olarak (kültür olarak) da Türktürler. Halbuki Sünniler bir taraftan Müslüman olan diğer etnik gruplarla evlenmişlerdir. Diğer taraftan Araplardan dini inançları ile birlikte Arap kültürünü de almışlardır. Bu yüzden Sünniler arasında Türk kimliğini geri plana itenleri ve hatta Müslümanlık varken Türklüğe ne gerek var, diyerek Türklüğünü inkar edenlere bile zaman zaman rastlıyoruz.

64. Tekke ve zaviyelerin kapanmasından sonra da cem törenlerini yaptınız mı?

Alevi toplumu, Cumhuriyetle birlikte Sünni taassubun baskısından kurtulmuştur. Bunun için Aleviler Atatürk'ü ve Cumhuriyeti çok severler. Biz Cumhuriyetle birlikte Osmanlı'nın zulmünden kurtulduk ve büyük bir rahatlık ortamına kavuştuk. Bu sebeple Aleviler, Cumhuriyete bağlıdırlar ve bunun bekçiliğini yapmakda kararlıdırlar. Yeniden Sünni kara taassuba dönmek olan, devlet yönetim tarzı anlamındaki şeriat özelemlerine kesin olarak karşı çıkmaktadırlar.

Bu arada bir hususu açıklığa kavuşturmak istiyorum. Osmanlı'nın 1515 tarihinden önceki geçmişine sahibiz. Yavuzdan önceki padişahların hepsi bizim de padişahlarımızdır. Fatih Sultan Mehmet Han, bırakın bize zulmetmeyi İstanbul'da yaşayan Ermeni, Rum ve Yahudilere bile sonuna kadar dinsel özgürlük vermiştir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin ordusu olan ve onu yükselten Yeniçeri Ocağı, pirimiz Hacı Bektaş Veli'ye bağlı idi.

Tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra Çubuk Alevileri, bu yasaya saygı göstermekle beraber gizli olarak cem törenlerini yaptılar ve bu konuda hemen hiç kesinti olmamıştır, diyebiliriz.

65. Bu sorularımızın dışında Alevilikle ilgili başka neler söylemek istersiniz?

Gerçek cem törenlerinin Çubuk yöresinde yapıldığını düşünüyorum. Bu sadece benim düşüncem değil, Çubuk dışındaki Alevi gruplarının liderleri ile diğer Alevi cemaatinin düşüncesi de bizim iddiamızı destekler niteliktedir. Şöyle ki; 1992'li yıllarda Hacı Bektaş'ta, Seyyid Ahmet Celalettin Çelebi'nin evinde bir cem töreni yaptık. Bu cemi, bizim ocağımızın dedelerinden İsmail Güvenç yönetti, ben de rehber postunda oturdum. Bu törende Malatya ve Sivas yöresi Alevileri de mihman(misafir) olarak bulundular.

Seyyit Ahmet Cemalettin Çelebi Dedenin eşi Arife Anabacı, cemin sonunda şunları söyledi: "Çocukluğumdan beri çok cem törenine katıldım, fakat çocukluğumda gördüğüm cemlere en çok benzeyeni sizin yönettiğiniz bu cem oldu. Bir de Suriye'den gelen Türk Alevilerin cemleri sizin cemine benzemektedir."

Yine 1993'lü yıllarda Antalya'nın Tekke Köyünde Abdal Musa dergahında, Abdal Musa Cem Törenine taliplerimizle birlikte katıldık. Bu cemi ben idare ettim. Yukarıda adı geçen İsmail Güvenç Dede zakir postuna oturdu ve rehber postunda ise musahibim Uryan Hızır Dede Evladı Ocağından Ali Rıza Ersan Dede bulunuyordu. Bu cemde ayrıca İstanbul Şah Kulu ve Karaca Ahmet dergahlarından mihmanlar(misafirler) vardı. Bunlar şimdiye kadar böyle bir cem görmediklerini fakat

gerçek Alevi ceminin böyle olması gerektiğini, söylediler ve ilave ettiler: Ankara'da cem yaptığınızda bize telefon ediniz, biz mutlaka gelip bu cemlere katılmak istiyoruz.”

Elbette bizim yaptığımız cemlerde de çok eksikliğin olabileceğini kabul ediyoruz, fakat yine de ideale en yakın cemin tarafımızdan yapıldığına inanmaktayız.

Bundan başka konuya ilave edebileceğim bir husus da, Süleyman Çelebi'nin Mevlüdünün, Şah Hatai'nin(Şah İsmail) söylemiş olduğu Mevlüd Kasidesi'ne bir nazire olduğudur. Şah Hatai'nin aşağıdaki Kasidesi bunu göstermektedir:

Şu aleme bir nur doğdu
Muhammed doğduğu gece
Yeşil kandiller yandı
Muhammed doğduğu gece

Muhammed anadan düştü
Kafirlerin aklı şaştı
Bin kilise yere battı
Muhammed doğduğu gece

Huri kızları geldiler
Nurdan kundağa sardılar
Muhammede yüz sürdüler
Muhammed doğduğu gece

Muhammed kalktı oturdu
Cihanı nura batırdı
Yer gök selavat getirdi
Muhammed doğduğu gece

Huri kızların hepsi
Muhammed oldu tapısı
Açıldı cennet kapısı
Muhammed doğduğu gece

Alemler çağırdı ya Muhammed
Bilindi farz ile sünnet
Açıldı cem ile cennet
Muhammed doğduğu gece

Şah Hataim din kardeşler
Böyle oldu işbu işler
Secdeye indi ağaçlar
Muhammed doğduğu gece

SONUÇ

Mustafa Güvenç, başlangıçta da belirttiğimiz gibi, ilkokul mezunu olmasına rağmen kendisini yetiştirmiş, bilgisayar bilen, konusuna hakim, Alevilikle ilgili bilgileri sadece sözlü geleneklere değil bunları en başta Kur'an ve sünnet olmak

üzere sağlam temellere dayandıran ve bunu tasavvufi bilgi ile destekleyen aydın bir Alevi dedesidir.

Ayrıca Güvenç Dede, İslam Dünyasında yüzyıllarca önce tartışılan Hz. Ali ile Muaviye'nin halifeliği sorununun günümüzde bırakılması görüşünü benimsemektedir. Ona göre bu bugün tartışma konusu olmaktan çıkarılmalıdır. Esas olan Hz. Ali'nin Halifeliği değil, İslam dünyasındaki tasavvuf düşünce ve inancının Hz. Ali'ye dayanmış olmasıdır. Halifelik bir dünya saltanı sorunudur, oysa velayet en yüksek manevi bir mertebedir ve esas üzerinde durulması gereken de budur.

Bundan başka dede Güvenç, Alevilerin bir azınlık, dinsel bir azınlık ve Türklükten farklı bir etnik grup oldukları tezlerini şiddetle reddetmekte ve Çubuk Alevilerinin öz be öz Türk olup toplumumuzun asli unsurlarından birisi olduğunu vurgulamıştır.

Alevi-Sünni bütünleşmesi konusunda ise; gerek Sünni ve gerekse Alevi kesimde yaşamakta olan hurafelerin terkedilerek Kur'andaki İslam ile 1515 tarihinden önce Osmanlılarda hakim olan Türk İslamlığı anlayışına dönülerek bunun mümkün olabileceği görüşünü ileri sürmüştür.

Bir de son günlerde bazı çevrelerce gündeme getirilen Alisiz Alevilik anlayışını kesinlikle kabul etmemektedir.